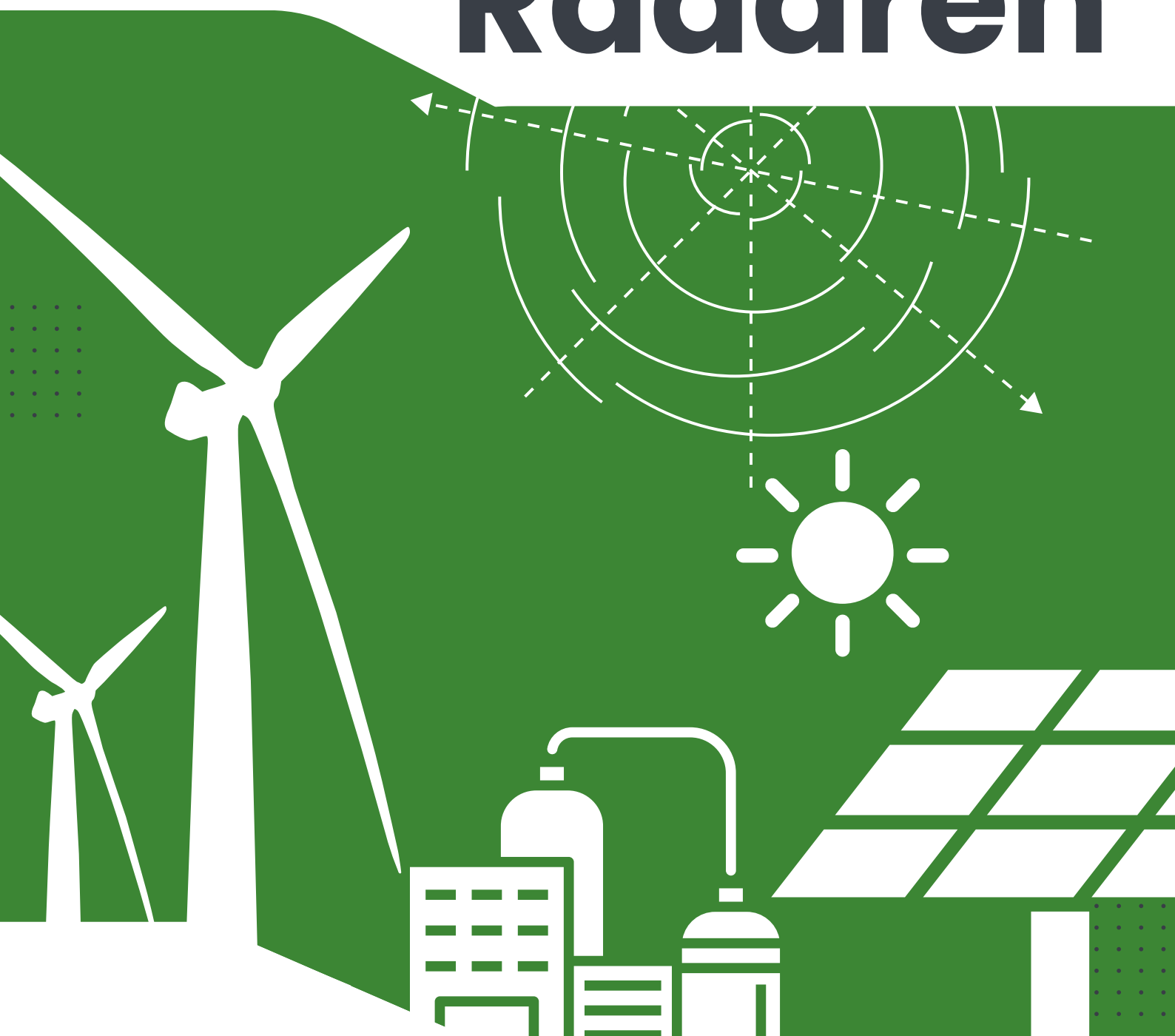

Fem cases om borgere, planlægning og rettigheder
i den grønne omstilling

Under Radaren

Under Radaren

Fem cases om planlægning og rettigheder i den grønne omstilling

Rapporten Under Radaren undersøger, hvordan den grønne omstilling opleves helt tæt på af borgerne, herunder hvordan planprocessen omgås, og hvordan hensynet til demokrati, borgerrettigheder, natur og lokalsamfund opleves at blive tilsidesat.

Under Radaren samler fem cases (Bilag 1), som belyses i dybden. Det er fortællinger om vindmøller, solcelleparker, biogasanlæg, PtX-anlæg på land og en kystnær havvindmøllepark – men først og fremmest fortællinger om mennesker, der oplever at blive kørt over og at miste værdier, som ikke kan gøres op i penge. Cases peger på fælles mønstre. Overordnet handler fortællingerne om et truet demokrati og en alvorlig forskydning af magtrelationer mellem myndigheder, erhvervsinteresser og borgere – samt om de psykologiske og sociale konsekvenser for de berørte borgere.

Forskning peger på, at der er tale om en "systemfejl" og beskriver modstanden som et "samfundsmæssigt selvforsvar" (Bilag 2). Antallet af borgergrupper (>200, se Bilag 3) underbygger, at der ikke er tale om enkeltsager, men om et bredere og systemisk problem.

De fem cases stammer fra forskellige dele af landet: Vesthimmerland, Guldborgsund, Vestlolland, Give-området og Jammerland Bugt. De bygger på borgernes ønske om at stå frem med navn, egne udsagn og dokumenterbare forløb baseret på blandt andet kort, aktindsigter og høringer. Målet er at synliggøre borgernes erfaringer og pege på de bagvedliggende, gennemgående mønstre, der sjældent når den offentlige debat. Rapporten søger dermed at åbne for en mere ærlig samtale om omkostningerne ved den grønne omstilling.

Hvad er målet?

For politikere og myndigheder

– at give et konkret indblik i mønstre, metoder og mekanismer i den nuværende energiomstilling og dermed give beslutningstagere mulighed for at ændre lovgivning og praksis

For pressen

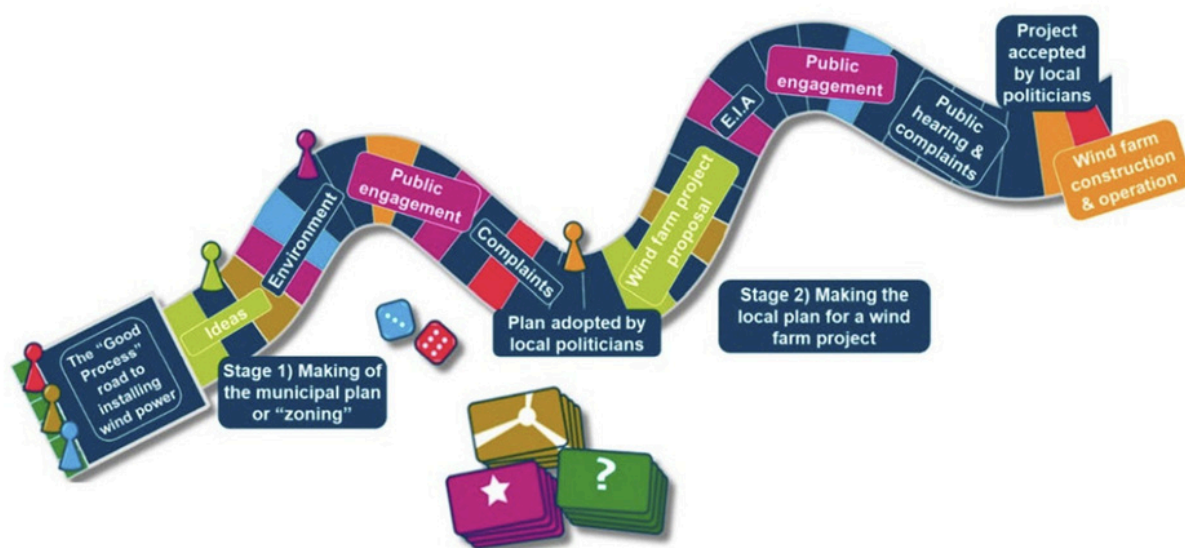
– at fremhæve mønstre, metoder og mekanismer på tværs, så pressens fokus rettes mere mod borgernes reelle virkelighed

For berørte borgere

– at vise, at de ikke står alene. At følelser af vrede, afmagt og indignation er en forventelig reaktion og en rationel beskyttelse af egne og fælles værdier

Modellen for planprocessen i vedvarende energiprojekter (herfra kaldet VE-projekter) er navngivet "Den gode proces". Processen leder frem mod projektrealisering, og der er ikke indbygget læring eller exit i modellen.

Hvem er 'Den gode proces' egentlig "god" for?

Kilde: Figur 2 fra *The landrush of wind energy* af Julia K. Kirkegaard, David Rudolph, Sofie Nyborg og Tom Cronin (2023), DTU, Wind and Energy Systems.

Figur 2 er gengivet med tilladelse fra forfatterne.

Danske forskere fra DTU, Wind and Energy Systems, har gennem et årti peget på det demokratiske underskud i planprocessen for VE-anlæg og at **borgernes modstand kan tolkes som et "samfundsmæssigt selvforsvar"** ("societal self-defence"; Clausen & Rudolph, 2019, side 7).

(se også *Notat til energistyrelsen*, Clausen & Nyborg, 2016; *Den gode proces – eller den store illusion*, Clausen, Rudolph & Nyborg, 2021; *The landrush of wind energy*, Kirkegaard m.fl, 2023)

Hvad viser de fem cases?

1. **Vennerslund og Byskov – projekterne vokser** Guldborgsund Kommune, Falster

Her møder vi borgerne Karina og Michael, der kæmper for at sætte fokus på landskab og naturbeskyttelse. Et område med kystbeskyttelseszone, Natura 2000, fredskov, åer og rig biodiversitet bliver gradvist åbnet for solceller, vindmøller og en batteripark gennem ændrede byggelinjer og nye tolkninger. Samtidig viser casen, hvordan fortællingen om "tvingende nødvendighed" for mere strøm bruges, selv om kommunen allerede har en massiv overproduktion af strøm. Det stiller grundlæggende spørgsmål om, hvem denne udgave af den grønne omstilling er til for – borgere og klima eller økonomiske aktører.

2. **Fra Mølgaards Mark til "Svoldrupkær Energipark"** Vesthimmerland

Her følger vi Laila og hendes mand Jens i et lille lokalsamfund, hvor gårdene har tilhørt familier gennem generationer. En lokalforening, en mindesten, en bålplads og et stærkt naboskab giver beboerne kvalitet i hverdagen. Et stort energiprojekt uden lokal forankring omdøber området til "Svoldrupkær Energipark". Borgerne opdager først sent, at det er deres område, der er udpeget. Casen viser, hvordan økonomiske incitamenter bruges til at splitte et lokalt fællesskab, der før var stærkt, og hvordan land og by spilles ud mod hinanden.

3. **Omringet af 2000 ha solceller og 33 vindmøller** Vestlolland

Her møder vi ægteparret Hugo og Anne Marie, der bliver kontaktet direkte af udvikleren – før kommunen har informeret dem og før formelle høringer. Kort over projektets omfang tilbageholdes "fordi de kan ende på Facebook", og der øves pres for hurtigt at opnå et ja til opkøb af deres ejendom. Samtidig bliver de kritiseret for at ville tænke sig om eller at sige nej. Casen tegner et billede af en grøn omstilling, hvor rammerne skrider, og hvor private projektmagere har overtaget det, mange borgere oplevede som en myndighedsopgave – at skabe demokratiske rum, at skabe overblik og at sikre en fair proces. Konsekvenserne er alvorlige for borgerne.

4. **Energiparken sniges ind ved Give – borgerne fordrives**

Vejle Kommune

Her fortæller Marianne og Dorte om de lokale borgeres organisering som et værn mod jordopkøb i det skjulte og et "nøglefærdigt projekt": En lokal jordejer køber under radaren sine naboer ud, så et stort energiprojekt kan sælges som en færdig pakkeløsning til kommunen. Kommunen tager en principbeslutning, der åbner døren for den store energipark med 11 vindmøller, hvor der tidligere ikke kunne placeres én enkelt vindmølle. Projektet præsenteres som "godkendt" af både kommune og udvikler, længe før det politisk er vedtaget. Casen viser, hvordan jordejerskab og list kan påvirke politiske prioriteringer i det åbne land, der før var beskyttet mod industrianlæg. Casen sætter også lys på principielle skred i myndighedsrollen.

5. **Jammerland Bugt – retslig ulighed og EU-ret som sidste værn**

Vestsjælland

Den sidste case følger en borgergruppe gennem mere end ti års kamp mod en kystnær havvindmøllepark. Her ser vi, hvordan høringer, miljørapporter og klagesystemer formelt fremstår på plads, men i praksis opleves som en næsten uoverstigelig mur for borgerne: Dokumenter og høringer på tusindvis af sider, korte svarfrister, myndigheder, der både agerer beslutningstager og modpart, og en Kammeradvokat med langt flere ressourcer end en frivillig borgerforening. Borgerne anlægger retssag, da støjgrænsen vil blive overskredet. Til sidst risikerer de, at kun EU-ret har juridisk vægt – ikke den nationale lovgivning, der skulle beskytte borgernes levevilkår, naturen og landskabet.

På baggrund af de 5 cases og aktuel forskning kan følgende konkluderes:

- En magtfuld VE-industri med stærke narrativer overtrumfer borgernes rettigheder
- Projekterne plantes og vokser "under radaren", når system- og erhvervsinteresser smelter sammen, og myndighedernes rolle ændres
- Jordejerskab afgør placering af VE-anlæg – planlægningshensyn justeres afhængig af projekterne. Magtesløse borgere inddrages ofte som de sidste
- Borgerinddragelsen styres i stigende grad af private udviklere – ikke af myndigheder
- Naturbeskyttelse og planregler presses og fortolkes fleksibelt for at gøre plads til VE-anlæg, mens borgernes indsigelser behandles overfladisk eller ignoreres
- Lokalsamfund opsplittes via opkøbsstrategier og økonomiske incitamenter
- Naboerne føler sig presset, manipuleret og fortrængt – det medfører langvarig stress, afmagt og psykisk belastning, men også vrede og lokal og national mobilisering
- Udviklere og lodsejere tjener store beløb, mens naboer og civilsamfund betaler en høj pris

Risikoen for, at Danmark overinvesterer voldsomt i sol og vind, er høj: Vi har aldrig haft en debat om, hvorvidt Danmark virkelig skal lave sol- og vindstrøm til 185 mio. mennesker. Den beslutning er gået under radaren

Overskrift i kronik af Frede Vestergaard, cand.polit og Økonomi- og energijournalist emeritus for Weekendavisen. Jyllands-Posten d. 12. november 2025.

Konklusion

Konflikterne er ikke blot enkeltstående tilfælde, men afspejler et bredere mønster i dansk energiplanlægning. Forskning viser, at VE-konflikter ikke blot er "NIMBY"-reaktioner (Not In My Back Yard), men konsekvenser af **systemfejl** i planlægningsprocesser og beslutningsforløb (Kirkegaard, Rudolph, Nyborg & Cronin, 2023, side 12).

Forskningen fra DTU beskriver, hvordan stærke markedsinteresser spiller en væsentlig rolle: Udviklere udpeger placeringer af VE-anlæg ud fra aftaler med lodsejere, styrer store dele af borgerinddragelsen og forhandler individuelt med borgerne om deres hjem. Som forskerne formulerer det, **har borgerne "aldrig været længere fra magt og indflydelse"** (Kirkegaard, Rudolph, Nyborg & Cronin, 2023, s. 14). Aktuell forskning i jura rejser også spørgsmålet om, hvorvidt den danske model for inddragelse i praksis lever op til EU-lovgivning om inddragelse af borgerne på alle niveauer i energiomstillingen (Andreasen, 2025 a og b).

Den Nationale Alliance mener, at den manglende borgerinddragelse og -indflydelse kan ses i relation af de bredere magtforskydninger og forandringer i det lokale og nationale demokrati i Danmark (se Magtudredningen 2.0; Binderkrantz, Pedersen & Petersen, 2025; Hopmann, Mik-Meyer & Petersen, 2025).

Den Nationale Alliance vurderer, at mere borgerinddragelse af samme karakter ikke vil løse problemerne. Alliancen ser et behov for en **genstart af energidebatten med fokus på ordentlighed og formål:**

- En gentænkning af den nuværende planproces, "Den gode proces", med fokus på reel indflydelse og respekt for borgere.
- En bredere debat om, hvem Danmark producerer energi til, hvordan og på hvilke præmisser.

På den baggrund fremlægges 10 bud for mere retfærdige energiprocesser.

Den Nationale Alliance
- Beskyt natur Bevar lokalsamfund

Hvem er vi? Den Nationale Alliance samler og repræsenterer mere end 200 borgergrupper. Sammen arbejder vi for at beskytte natur, landskaber og lokalsamfund mod industrialisering af det åbne land i forbindelse med vedvarende energi.

10 bindende principper for ordentlighed i energiplanlægningen

Borgerinddragelse skal ske før projektfastlæggelse

1. Ingen energiprojekter må defineres eller forudsættes, før berørte borgere og lokalsamfund er inddraget i problemforståelse og løsningsvalg. Planlovens og Aarhuskonventionens intention skal overholdes.

Borgerinddragelse er et myndighedsansvar

2. Borgerinddragelse skal ledes af offentlige myndigheder. Private udviklere og rådgivere må ikke styre proces, information eller rammer for demokratisk deltagelse.

Alternativer skal vurderes reelt

3. Alle realistiske alternativer skal vurderes sagligt, dokumenteret og sammenligneligt. Proforma-alternativer eller manglende alternativer er uforenelige med god forvaltningsskik.

Samlede samfundsomkostninger skal vurderes

4. Energibeslutninger skal baseres på uvildige, retvisende og fulde samfundsmæssige konsekvensvurderinger – herunder natur, landskab, sundhed, sociale forhold, økonomi og demokrati. Energiløsninger skal altid passe til lokal kontekst.

Mennesker og lokalsamfund er legitime planlægningshensyn

5. Lokalsamfund skal tillægges selvstændig vægt og nærmeste naboer inddrages først. Stedtilknytning kan ikke reduceres til et spørgsmål om økonomisk compensation.

Naturbeskyttelse er en fast ramme

6. Natur- og landskabsbeskyttelse må ikke udhules eller omfortolkes for at muliggøre konkrete energiprojekter. Miljølovgivningens intention skal respekteres.

Beslutninger skal bygge på uafhængig viden

7. Miljøvurderinger og beregninger skal være uvildige, baseres på opdateret, uafhængig forskning og være fuldt transparente og efterprøvelige.

Fuld åbenhed er en forudsætning

8. Der skal være åbenhed om formål, nødvendighed, konsekvenser, økonomi, støtteordninger og ejerskab af VE-anlæg.

Borgernes retssikkerhed skal sikres

9. Borgere skal sikres juridisk støtte, når de er oppe mod stærke private aktører. Processer, frister og klagesystemer skal være reelt tilgængelige og proportionale. Borgernes bidrag skal ses som legitime og beskyttede. Myndigheder må ikke være både beslutningstager og modpart.

Langsigtet handlefrihed skal bevares

10. Energiplanlægning må ikke binde lokalsamfund eller samfundet som helhed til irreversible valg truffet i lukkede rum uden gennemsigtige demokratiske processer.

Case 1

Når kystbeskyttelse, Natura 2000 og fugleliv må vige for solceller, vindmøller og statstilskud

Om projekter, der starter i det små, genopstår, vokser og smelter sammen

Historien fortælles af Karina Rasmussen og Michael Skovbon fra Guldborgsund på Falster. Borgerne har her stiftet en forening, der skal beskytte landskab og natur mod industriel udnyttelse.

Navn/sted: Vennerslund Solcellepark og Byskov Solcellepark.

Vennerslund Gods/European Energy og Energigårdene

Type: Solcelleparker, batteripark og i skjulte planer også vindmøller

Størrelse: Vennerslund 94 ha solceller inkl. 1,3 ha batteripark, måske 6 vindmøller af 150 meter og senere måske Byskov solcellepark, ved Energigårdene, på anslået 90 ha

Eksisterende anlæg: Ingen VE-anlæg

Udvikler: European Energy (Vennerslund), Energigårdene (Byskov)

Kommune: Guldborgsund

Både lokalplanforslag og miljøvurdering for Vennerslund-projektet starter med at slå fast, at projektet er "af tvingende nødvendighed for Danmark". Senere i materialet står der dog, at "der ikke er brug for strøm i nettet" (side 211). Formålet med lokalplanen siges at være, at kommunen vil være grøn i 2050, men har allerede en overproduktion på 267%, som de ikke kan trække CO₂ fra. Det får os borgere til at stille spørgsmålet: Hvem er projektet egentlig godt for?

Et projekt, der bliver ved med at vende tilbage

Det, vi borgere blev præsenteret for, var formelt set "kun" en solcellepark. Men via aktindsigt kan vi se, at der også er planlagt vindmøller – og senest også en batteripark. Forløbet har varet 6 år og har været igennem flere runder:

- Første gang kom en plan for både solceller og vindmøller, men den blev stoppet af Planklagenævnet af hensyn til dyrelivet – især havørn og rød glente.
- Anden gang dukkede planen op som et rent solcelleprojekt, men blev lagt ned af byrådet.
- Tredje gang forsøges planen nu sneget igennem i bidder: Først solcellerne, så en batteripark og via aktindsigt ser vi forberedelse til vindmøllerne – som om man vil undgå at vække for meget opmærksomhed på én gang.

Vi hørte første gang om den aktuelle runde via et byrådsmøde, hvor politikerne skulle læse 1.100 sider på 4 dage. Forvaltningen havde arbejdet på det i to år. Både borgere og politikere får minimal tid til at sætte sig ind i materialet og bliver spurgt til sidst.

Naturbeskyttelse der flyttes, når det passer

Vi blev hurtigt urolige over, at den naturbeskyttelse, der tidligere var blevet lagt til grund for Planklagenævnets afgørelse, nu pludselig virkede ligegyldig.

Vi har:

- kystbeskyttelseszone
- Natura 2000-område 200 meter fra solcellerne
- fredskov, hvor skovbyggelinjen nedsættes fra 300 til 100 meter
- åbyggelinje, hvor afstanden reduceres fra 150 til 50 meter
- gravede kanaler, der forbinder Natura 2000-området og §3-beskyttet natur, hvor der ifølge miljøvurderingen "vil blive anlagt veje" og "blive spildt sundhedsfarlige stoffer".

Der er registreret 160 fuglearter inden for det planlagte projektområde og 180 fuglearter i rørskovene 200 meter fra solcelleområdet. Alligevel bliver naturhensynene omdefinert, flyttet og gjort relative.

Vi har en lokal DOF-ornitolog, som i en tidligere runde var meget engageret og advarede om dyrelivets sårbarhed. I dag påstår han, at der "slet ikke er noget dyreliv" at tage hensyn til. Hans jord er blevet opkøbt af godset for en stor sum. Vi kan ikke længere få ham i tale – og det kan vi heller ikke med vores lokale afdeling af DN (Danmarks Naturfredningsforening).

Det er svært at forstå, hvorfor dette ikke er en sag, naturfredningsfolk vil tage op, når der er tale om kystbeskyttelse, Natura 2000, fredskov, åbyggelinjer og §3-natur, der er i direkte relation til projektområdet.

Økonomi og "tvingende nødvendighed"

Både lokalplan og miljøvurdering taler om "tvingende nødvendighed", men i materialet står der samtidig, at der ikke er behov for strømmen i elnettet. Kommunen har allerede en overproduktion på 267%. Vi oplever, at det mest ligner en konstruktion for at få adgang til statslige støtteordninger.

Projektet giver tilskud til opførelse af solcelleanlæggene og en fast pris i tre år pr. kWh. Vi ser igen og igen, at anlæggene sælges videre til udenlandske kapitalfonde, som senere kan sælge dem videre igen. Måske som en form for kapitalholdeplads, hvor de ikke beskattes i hjemlandet, fordi projekterne ikke giver overskud på papiret? Vi kender ikke alle detaljerne, men oplevelsen er, at projekterne primært er interessante som økonomiske konstruktioner – ikke som reelt nødvendige løsninger for at få strøm i elnettet.

Borgermøder, "mundkurv" og falsk demokratiretorik

Borgermøderne om Vennerslund-projektet er i gang nu – det præsenteres som et "nyt" projekt, men for tredje gang. Vi møder op og hører godsejer og European Energy fortælle den sædvanlige historie om, hvor meget energi "parken" kan producere, og hvor grøn kommunen bliver.

Udvalgsformanden for Teknik og Miljø er til stede ved alle borgermøder om VE-projekter. Det samme er to politikere, der er imod projektet; den ene sidder også i det tekniske udvalg. Men de har fået mundkurv på og må ikke sige noget på møderne. Da vi spørger dem, hvorfor de er så stille, fortæller de, at udvalgsformanden har sagt, at det ikke er dem, man skal høre til netop dette møde.

Borgerne, som jo er almindelige mennesker, bliver spist af med meget overfladiske svar. En af os holder en tale om, hvor lidt projektet giver mening for borgerne – det udløser stort bifald i salen, ligesom andre kritiske indlæg gør. Kun én borger støtter projektet, og det er en person, der selv vil tjene på det. Hver gang vi spørger ind til noget, svarer kommunen: "Skriv et høringssvar". Vi får ingen reelle svar på møderne.

Det mest frustrerende er, at vi dagen efter kan læse i avisen, at der har været et "godt og konstruktivt møde", og at "demokratiet virker". Det står i skærende kontrast til vores oplevelse i salen, hvor modstanden var massiv, og hvor der netop blev klappet ad de kritiske indlæg. Vi oplever også, at færre og færre af vores læserbreve kommer i avisen.

“

**Når noget er for godt til at være sandt,
så er det det nok også**

”

Mediernes rolle

Der er flere VE-projekter i kommunen: PtX-projekter på havnen i Nakskov, en brinttank midt i byen til Maersk-skibe og andre anlæg. Vi hører i den forbindelse den sædvanlige historie om, at "demokratiet fungerer". En enkelt gang skrev en yngre journalist dog et kritisk indlæg, der pegede på den store borgermodstand – men siden har vedkommendes artikler fået den samme slutning hver gang: At der jo er brug for grøn strøm i elnettet.

Vi har fremlagt dokumentation for flere medier om konflikterne med national lovgivning, kommuneplan og naturbeskyttelsesloven – og om den manglende nødvendighed af disse store anlæg. Men det eneste, de vil dække, er vinklen om, at "vi ikke vil have det i vores baghave". Når vi tilbyder at dokumentere de konkrete lovbrud og uoverensstemmelser, bliver det ikke brugt.

Vi havde en aftale med et medie om en serie af dokumentar afsnit, der gennemgik dokumentationen. Den aftale blev taget af bordet af chefredaktøren få dage før starten på optagelserne: Emnet blev vurderet som "ikke aktuelt nok", fordi der ikke var en konkret beslutning lige om hjørnet. Grundproblemerne – lovbrud, naturbeskyttelse, magtforhold – ville de ikke dække. Vi står tilbage med oplevelsen af at blive fremstillet som nogle, der "bare brokker sig".

Vildledt byråd og skæve CO₂-beregninger

Vi har eksempler på åbenlys vildledning af byrådet. En privat rådgiver sidder fysisk i forvaltningen og fik til opgave at regne CO₂-besparelsen ved Vennerslund solcellepark ud. Rådgiveren kontaktede European Energy for at få tal for udledning pr. borger og fik udleveret gennemsnittet for hele Danmark (7,3 tons) – ikke for Guldborgsund Kommune (ca. 13 tons). Udgangspunktet for regnestykket var altså forkert. Der er elastik i metermål i deres beregninger.

I miljørapporten forsvarede man sig også med, at man tager udgangspunkt i 2019-tal, hvor der ikke var så meget VE-strøm i nettet. Dermed opnår man en kunstigt høj beregnet CO₂-besparelse, som ikke holder i dag. Måske er det derfor, de nu begynder at tale om "CO₂e" – hvor det i højere grad handler om at erstatte fossil forbrænding i erhvervslivet, som så tilskrives solcelleparkerne.

Projekter der gør sammen

Vennerslund er én solcellepark, men sidste år rykkede en ny solcellepark – Byskov solcellepark – endnu tættere på. Den hørte vi først kun om som rygter. De to projekter mødes nede ved kysten.

I miljørapporten for Vennerslund solcellepark står der direkte, at fugle, der yngler i rørskov, kan søge føde på Byskov-marken bagved. Men hvordan kan de det, når der nu også skal være solceller dér?

Udviklere og medvirkende aktører siger til os, at Vennerslund-projektet allerede er "bestemt", og at de andre projekter derfor bare kan "koble sig på". En udvikler spurgte direkte, hvad jeg ville have for mit hus, så de kunne udvide projektet endnu mere. Jeg svarede 100 millioner – for så kan jeg gå rundt til 99 af mine naboer og sige undskyld og give dem én million hver. Det jo ikke kun er mig i første række, der skal leve med beslutningen.

. . . . Vi har haft dialogmøder med Energigårdene, der står bag Byskov-projektet (bl.a. med en tidligere borgmester på Frederiksberg). Vi har spurgt til mulige fordele for os: f.eks. løberuter, beplantning til støjafskærmning, dyrepassager. De tog ingen noter på mødet. . . . Da jeg spurgte, fik jeg svaret, at de "havde en god hukommelse" og "ville sende en mail om mandagen" – men de bad ikke om vores mailadresser. Vi skrev derfor alle fire vores mail på et stykke papir og gav ham det. Vi har aldrig hørt noget.

De hjemmebesøg, vi har oplevet, har ene og alene haft til formål at få flere kvadratmeter til solcelleprojekterne, ved at borgere giver køb på afstandskrav. Det handler ikke om dialog med borgerne. Det står i øvrigt også tydeligt i solcellebekendtgørelsen, at afstandskrav kan fraviges efter aftale med naboerne.

“

En udvikler spurgte direkte, hvad jeg ville have for mit hus, så de kunne udvide projektet endnu mere. Jeg svarede 100 millioner – for så kan jeg gå rundt til 99 af mine naboer og sige undskyld og give dem én million hver

”

Vi fik en byrådspolitiker til at være til stede, da Energigårdene skulle besøge en familie, der stod til at få solceller på tre sider af deres ejendom. Familien sagde, at afstanden ifølge bekendtgørelsen burde være 750 meter. Udvikleren afviste det og sagde, at "reglerne ikke gælder i Guldborgsund Kommune". Solcellerne ville komme til at stå kun 200 meter væk på tre sider – med en vej på den fjerde side. På det tidspunkt var Vennerslund-projektets nuværende udformning endnu ikke engang kommet i høring.

Uvis fremtid

Der var meget stille op til valget. Nu er Vennerslund-projektet sat på skinner igen efter valget, da godsejeren har tilrettet ansøgningen. Vi kan se af aktindsigt, at der fra Energinet er kommet krav om en batteripark i anlægget. Politikerne lyder, som de tror, at batterierne gemmer strømmen til natten, men ud fra vores viden er batteriet blot til at stabilisere den ustabile strøm til elnettet.

Vi forstår generelt ikke tempoet i det her. Hvorfor ligger der 11 nye ansøgninger hos Teknik og Miljø, når kommunen allerede kører med overkapacitet på elproduktion? Og hvorfor opleves det åbne land mere som et "vildt vesten", hvor naturbeskyttelse, regler og borgerinddragelse hele tiden kan flyttes og fortrænges, når de økonomiske interesser banker på?

“

Hvorfor opleves det åbne land mere som et "vildt vesten", hvor naturbeskyttelse, regler og borgerinddragelse hele tiden kan flyttes og fortrænges, når de økonomiske interesser banker på?

”

Case 2

Fra Mølgaards Mark til "Svoldrupkær Energipark" – når et lokalt fællesskab opløses udefra

Om stedtilknytning, del-og-hersk-strategier og økonomisk pres i Vesthimmerland

Historien er fortalt af Laila Lindblad, der bor med sin mand Jens Back i Himmerland sydvest for Aalborg. Den handler om følelsen af at høre hjemme på en egn, hvor naboskab og familiehistorie skaber dybe rødder.

Navn/projekt: Svoldrupkær Energipark

Størrelse/type: Energipark på ca. 1350 ha

med 185 meter høje vindmøller og 4,5 meter høje solcelleanlæg, PtX, transformerstation, batteristation og CO₂-fangst

Eksisterende anlæg: Biogasanlæg

Udviklere: Wind Estate og BioCirc

Kommune: Vesthimmerlands Kommune

Vi bor i Vesthimmerlands Kommune, en af de kommuner, der modtager mest i tilskud fra VE-anlæg – nummer 14 på listen. Det betyder meget i sådan en lille kommune at få penge i kassen. Og det er fortrinsvis Aars, den største by i kommunen, der får fordel af pengene – ikke os ude på Mølgaards Mark.

Hvorfor vi kæmper

Vi hørte ikke om selve energiparkprojektet fra start via kommunen. Vi skulle selv finde ud af det. Det hed jo "Svoldrupkær" i avisen og på kommunens hjemmeside i 2022, og det var jo ikke her hos os – troede vi. Vi fandt ud af sandheden via mund til mund. I juni 2023 står vores borgmester og direktøren for BioCirc oppe på en silo og præsenterer projektet som noget, de er "gode venner" omkring. Det var først dér, vi helt klart kunne se, at det var vores område, det handlede om. Det sted, hvor vi bor, hedder Mølgaards Mark. Det er her, de vil sætte størstedelen af vindmøllerne og solcellerne op. Det burde kaldes det, som området faktisk hedder.

Husene i vores område er velholdte og energioptimerede med jordvarme, solceller, varmepumper og solvarme. Vi kunne i princippet dække vores egen energiforsyning herude. Men nu ønsker man at nedlægge dem – de skal rives ned på grund af vindmøllerne.

Min mands forældre købte gården, vi bor på, i 1954. Før det var nabogården hans bedsteforældres. Vi har altid værnet om stedet. I 1956 blev der lavet en lokalforening, Foreningen Mølgaards Mark.

I 2007 var det 100 år siden, området blev udstykket fra den lokale hovedgård, og der blev holdt en højtidelighed og sat en mindesten – både byråd og planafdeling gav deres godkendelse. Det fælles bålsted, Fengalshulen, er også skænket til Foreningen Mølgaards Mark via en servitut. Det er et lokalt samlingssted, som betyder meget for os. Men ejeren af jorden har solgt til BioCirc og nu vil BioCirc i stedet give det til den nærmeste by.

Fra fællesskab til splittelse

Før BioCirc kom til, var vi 56 borgere, og vi havde et rigtig godt sammenhold. Stedet var attraktivt netop på grund af dette fællesskab. Vi holdt Skt. Hans-bål og inviterede folk fra byen. Hvis projektet bliver realiseret, er vi 15 borgere tilbage. Ud af de 15 er der 4, der aktivt kæmper imod projektet, mens de resterende 11 forholder sig passivt.

Hvor vi før var én samlet lokalforening, er vi nu splittet i fire grupper:

1. Dem, der har solgt og allerede er ved at flytte
2. Dem, der er gået med i en salgsoptionsaftale
3. Os, der ikke vil sælge
4. Dem, som BioCirc ikke vil opkøbe

Der er lavet individuelle salgsoptioner. En af dem løber til 2027, og de andre fem til 2029. Vi håber selvfølgelig, at vores naboer ikke vil genforhandle med udviklerne fra BioCirc. BioCircs strategi fra dag ét har været at pille vores stærke sammenhold fra hinanden ved hjælp af penge.

Det føles, som om vores lokale fællesskab er blevet sprængt.

“

Det føles som om vores lokale fællesskab
er blevet sprængt

”

Politikere, presse og manglende tillid

Vi er meget aktive. Vi deltager i møder, vi har skrevet til byrådet og kommunaldirektøren, og vi har flere gange været i TV – både DR og TV2 nyheder og på P4 i en podcast. DR1 lavede en udsendelse, hvor de kom ud og optog, men det blev meget kort, da Trepartsaftalen kom ud på det tidspunkt og overskyggede det hele. Det var stor skuffelse.

Vi har sendt mange læserbreve til lokalaviserne, som opfører sig meget forskelligt. Den lille Farsø Avis vil rigtig gerne bringe det, vi sender. Aars Avis, som er større, vil slet ikke bringe nogen af vores læserbreve. De siger, at de ikke bringer lokalpolitik. Men ting fra BioCirc eller kommunen vil de gerne bringe – borgernes synspunkter vil de ikke. Det virker strategisk. De ved jo godt, hvor stemmerne er – inde i de større byer.

Vi har inviteret de lokale byrådspolitikere herud. Ud af 27 kom der kun 7. Nogle af dem ville ikke komme alene. Venstre, der støtter projektet, ville kun komme to og to. En fra Konservative sagde: "Når noget er for godt til at være sandt, så er det det nok også", men alligevel stemmer han for projektet i byrådet. Det opleves som tvetydigt – at sige ét og gøre noget andet.

Vi har kun én politiker, der konsekvent har stået ved vores side fra dag ét – en fra Liberal Alliance. Jeg (Laila) var ikke til hans parti før, men jeg stemmer på ham nu. Han har bevist, at han er med os. Han kommer, når vi inviterer, han siger aldrig nej. Han lytter til os – virkelig lytter – som den eneste. Han står op i byrådssalen og holder fast i sit nej. Det er skræmmende, at han står alene – ud af 27.

Vi har også inviteret et lokalt folketingsmedlem fra SF. Hun havde glemt os, men jeg holdt hende fast på aftalen. Hun kommer om en uge. Jeg forventer, at hun lytter og ser det fra vores side. Ikke kun hører det fra dem, der er for – lokalpolitikere eller udviklerne – men fra os borgere. At hun tager historien med ind i Folketinget.

Hverdagsliv med afmagt

Vi er meget aktive, men samtidig er vi meget kede af det. Vi sover dårligt, og snakken herhjemme handler mest om vores situation. Vi har svært ved at finde overskud til andet. Det er svært at stole på nogen i forhold til det her. Det er en stor opgave at løfte som almindelig borger. Vi oplever humørsvingninger, gråd, afmagt, hovedpine, træthed, tristhed, modløshed og følelsen af ikke at blive hørt.

En nabo, der bor lige uden for cirklen for erstatninger, kom en dag og spurgte, om ikke jeg ville sælge til BioCirc, så hun kunne komme med i første række til erstatning. Det viser, hvor lidt mange borgere egentlig er inde i tingene – og hvor passive nogle er. Før var vi en samlet flok. Nu er vi splittet i fire grupper.

Mangel på information og strategisk tavshed

Vi bliver ikke informeret af kommunen eller BioCirc. Vi bliver løjet for, og de tilbageholder relevante oplysninger. Vi er for eksempel ikke blevet oplyst om, at man var i gang med at etablere CO₂-fangst. De er allerede gået i gang med at støbe fundamentet. Jeg spurgte et byrådsmedlem, om de havde fået tilladelse. Det havde de – lynhurtigt. Der skulle åbenbart ikke engang nabohøring til. Det har der i hvert fald ikke været.

Penge, sponsorater og magt

Vi har ingen reel hjælp i vores naboer og heller ikke fra folk inde i byen, der ligger under en halv kilometer herfra. De er jo imponerede over de sponsorater, de får. Vi har også en ungdomsskole herude. Den daværende forstander var i familie med opkøberen fra BioCirc. Forstanderen og lærerne var fortalere for projektet og lagde hus til udviklerens borgermøder om projektet, og ungdomsskolen måtte bruge BioCircs lager til deres ting.

Til gengæld har vi støtte i en naboby fire kilometer herfra, hvor vi har en fælles arbejdsgruppe, der hedder "Grøn omstilling med omtanke". De kom først med for 1½-2 år siden, og de får ikke nogen gaver ud af projektet. De kom senere ind i processen og forstår alvoren – at det også vil påvirke dem, og at det vil være med til at affolke området. Men penge er magt. Money talks.

Man kan åbenbart få folk til at flytte herfra ved at tilbyde dem firedobbelt eller ottedobbelt af, hvad de kunne få ved et normalt salg. Men ikke os. Havde de sagt 80 millioner, ville min mand stadig ikke gå med til det. Vi værner så meget om naturen og naboskabet. Vi har nattergale, flagermus, falke osv. Men der er ingen, der vil komme ud og hjælpe os med at kortlægge dyrelivet. Naturfredningsforeningen vil ikke komme og tale med os. Det er BioCirc, der skal undersøge dyrelivet. Det er simpelthen ikke i orden.

• • • •
• • • •
• • • •
• • • •
• • • •
• • • •

Håb om ikke at være alene

Vi håber, at vi via den nye nationale gruppe (Den Nationale Alliance) har en bedre chance for at blive hørt, og at vi ikke skal føle os så alene længere. For os handler det ikke bare om vindmøller og solceller, men om den måde vi bliver behandlet og om retten til at blive boende i vores hjem og bevare det sted, vi i generationer har haft en dyb tilknytning til.

Case 3

"Nej", er også en hel sætning: Når udvikleren styrer borgerinddragelsen
Om solceller, vindmøller og private udviklere, der sætter dagsordenen før kommunen

Anne-Marie Hvalsøe og Hugo Andresen bor i det åbne land på Lolland i et gammelt bindingsværkshus, som parret har istandsat og værnet om gennem 30 år.

Omfang: Tre områder på Vestlolland

med i alt ca. 2.000 ha solceller og 33 nye vindmøller

Formål: Energi til et PtX-anlæg, der kan forsyne 3 Maersk-skibe med e-methanol.

Udvikler: European Energy

Eksisterende anlæg, Lolland: 213 vindmøller samt solceller i Rødby fjord og ved Horslunde

Kommune: Lolland Kommune

"Hold kæft, hvor var der meget, vi ikke vidste, da det her startede i april 2025. Og havde vi vidst, at der fandtes alle de grupper og foreninger rundt omkring i landet, som kæmpede med præcis det samme som os, havde vi ikke behøvet at sidde og nørde så meget alene med det".

Den første kontakt – ingen kort, ingen åbenhed

"Jeg sad i min bil inde i byen, da sekretæren for projektmageren ringede og sagde, at vi skulle have solceller," fortæller Hugo. "Jeg spurgte, om vi kunne få et kort, men det kunne vi ikke, for så ville det ende på Facebook", sagde hun, og "det ønskede de ikke."

"Jeg er vestjyde – det betyder, at jeg tror på dialog, men bliver skeptisk, når jeg skal til møde om noget, jeg ikke ved, hvad er. Det var stadig meget diffust, selvom jeg pressede på. Ingen kort, intet møde, sagde jeg."

"Så ringede hun igen – hun havde fået lov til at oplyse to matrikelnumre. Det efterlader én i vrede og afmagt og med en klar følelse af, at nogen forsøger at snyde én – når de ikke vil udlevere kort, fordi det ville komme på Facebook. Så har man jo noget, man vil skjule. Hvis man ikke vil åbenhed, er det, fordi der er noget, man helst ikke vil have frem."

Den første melding var, at det kun var nord for den vej, der går gennem Lolland. For os betød det, at vi kunne risikere solceller på fire sider af ejendommen, fordi vi ligger nord for den vej.

“Det var en hård besked at gå i seng på,” fortæller Anne-Marie. “Det føltes som at få trukket tæppet væk under sig. De sagde, at der var givet dispensation, så solcellerne kunne gå helt op til skoven. Jeg var ved at pakke hele huset ned samme aften, for jeg kunne ikke forestille mig et liv her med solceller på alle sider. Det føltes som flugt: Hvornår? Hvor hurtigt skal vi flytte? Hvad skal jeg have med? Familiens julepynt? Børnenes slægtstræer? Hvor meget maser de os?”

Udvikleren ville have møde med os straks, men vi havde allerede planer i påskeferien. Den her tunge sky hang over os hele ferien, uden at vi fik nogen afklaring – kun flere spørgsmål. Vi er ellers nogle ret stærke mennesker, men det her var en trussel og en fjende, vi intet kendte til: Hvor mange solceller? Hvor høje? Hvor henne? Og så følelsen af, at det skulle gå hurtigt, og at vi ikke kunne afslå. Timingen – lige før ferien – føltes orkestreret. Ligesom høringen, der senere kom lige op til sommerferien og kom til at ligge hen over den.

Udvikleren som “dialogpartner”

Udvikleren virkede ved første øjekast imødekommende, men han er jo sælger. Han kommer ikke for at være sød og rar – han kommer for at opkøbe vores hus, fordi det ligger i vejen for projektet. Da vi ikke syntes, det var en god idé at flytte, kiggede han vurderende på vores gamle bindingsværkshus og sagde:

“I har jo købt huset for 300.000...”

“Ja, for 30 år siden,” svarede vi.

Det var provokerende. Vi ved, hvor mange timer der er lagt i huset. Vi har bygget til og om flere gange og lagt virkelig mange kræfter i det. Stemningen ændrede sig. Han begyndte at fortælle om andre borgere – både hvem de var, og hvor de boede – og nævnte, at manden var død, og at kvinden nu var klar til at sælge, fordi hun var i en svær situation. Der lå et pres i det: Andre har lavet aftaler, hvorfor ikke jer?

Det føles manipulerende. De kender spillepladen, og vi gør ikke. Det er ikke, fordi vi er dumme – vi er veluddannede og kan læse mellem linjerne – men de er så langt foran, både med viden og strategi.

“Så kunne I jo rejse?“, sagde han på et tidspunkt. Vi svarede, at det ikke interesserede os, og at vi havde penge nok. Lige dér gik det op for ham, at penge ikke var det, der kunne få os til at flytte. Han så helt underlig ud i hovedet.

Nogle af vindmøllerne kommer til at ligge ca. en kilometer væk, har vi senere fundet ud af. Og det er ikke bare ét PtX-anlæg, men to – plus et hvederaffinaderi og mulighed for kemisk industri. Det er et stort erhvervsområde, og der er ingen tydelige begrænsninger.

Danbolig, trusler og "dialog"

Udvikleren kontaktede Danbolig og lavede en aftale om, at de skulle ud og besigtige vores ejendom. Han sendte en mail om det – som vi ikke reagerede på, for vi ville ikke sælge. Han skrev igen og forklarede, at han havde forstået, at vi havde "afvist" Danbolig. Vi havde aldrig ønsket nogen vurdering.

"Vil I ikke dialog?" sagde han i telefonen – på en lidt truende måde. "Jo", svarede vi, "men det er os, der kontakter dig, hvis vi vil noget." Han spurgte om det samme igen: "Vil I ikke dialog?" – og stillede også spørgsmålstejn ved, om det overhovedet var Hugo, der kunne tage beslutningen, for "det er jo din kone, der står på skødet". Der lagde Hugo røret på.

Indtil da havde al kontakt været til Hugo's mobil og mail. At han pludselig begyndte at spille os ud mod hinanden, gjorde det kun mere ubehageligt.

Udvikleren viste os først det fulde kort over projektet, da han ikke fik sin vilje. Det føles voldsomt intimiderende – både måden, han kommer ind i vores hjem på, og måden, han bruger information og udeladelse af information.

Vi har siden hørt, at det foregår på samme måde hos andre naboer – i vores område og i andre dele af landet. Hvordan er det kommet dertil, at vi skal intimideres i vores egne hjem?

Borgermødet – og den uforbeholdne undskyldning

Efter episoden med Danbolig hørte vi ikke mere, før der blev indkaldt til borgermøde – som i praksis mest mindede om European Energy "on tour".

På mødet rejste jeg mig og fortalte offentligt om oplevelsen med Danbolig. Man kunne se panikken brede sig på forreste række, hvor deres chefer sad. Kort efter rejste udvikleren sig og gav en uforbeholden undskyldning – også senere på mail. Men for os virkede det tydeligt som damage control – et forsøg på at undgå en skandale og et dårligt image for projektet. Det føltes ikke som en reel erkendelse.

Vi har ikke hørt fra dem siden.

“

Hvordan er det kommet dertil, at vi skal intimideres
i vores egne hjem?

”

Kommunen i baggrunden – udvikleren i front

Alt dette skete, før vi vidste, om kommunen overhovedet havde sat projektet formelt i gang. Høringen kom først efter. Siden har vi hørt, at Lolland Kommune og European Energy har arbejdet på projekterne siden 2022, og at de i lang tid har været på dagsordenen som lukkede punkter på byrådsmøder. Der har været tæt samarbejde, og hele kommunens oplæg er nærmest en 1:1-kopi af European Energys prospekt.

Det er ikke kommunen, der reelt inddrager borgerne – det er udvikleren. Kommunen holder kortene tæt til kroppen, og al information, vi får, kommer fra en privat virksomhed, der har direkte økonomiske interesser i projektet. Vi står som borgere i et krydsfelt, hvor det er kommercielle interesser, ikke myndighederne, der sætter rammen for "dialogen".

Hvis nogen havde fortalt os denne historie for et år siden, havde vi ikke troet på det. Men nu er det sket for os, og vi forstår bedre, hvordan man går efter det svageste led og presser derfra. Det føles som at åbne Pandoras æske at tænke over, hvor voldsomt det her er – og at det sker over hele landet lige nu: Private virksomheder med politisk opbakning tager det, de vil have. Der er ingen tydelig etik, og vi oplever, at borgerne står meget alene.

“

Hvis nogen havde fortalt os denne historie for et år siden,
havde vi ikke troet på det

”

Case 4

Landgrabbing som forretningsmodel: Energiparken ved Give **Når jordopkøb og private rådgivere sætter rammerne**

Historien er fortalt af Marianne Rasmussen og Dorte Kristensen, som bor i det levende lokalsamfund Thyregod i det sydlige Midtjylland.

Sted: Område mellem Thyregod og Give

Projekt: Energipark

Størrelse: 700 ha med 11 vindmøller af 180 meter, 200 ha solceller og et biogasanlæg til 1 million tons biomasse pr. år

Udvikler: Eurowind Energy, Energipark Give m.fl.

Kommune: Vejle Kommune

Vindmøller er svære at placere, så det begyndte med et biogasanlæg. En lokal landmand begyndte at opkøbe en masse jord, og en af gårdene var en ejendom med en ansøgning om tilladelse til at etablere et biogasanlæg. Senere var der pludselig også tale om vindmøller, men nogle folk i området sagde nej til opkøb. Så blev 3-4 gårde opkøbt i den modsatte ende af projektområdet. Ingen af dem, der solgte, fik at vide, at det var til vindmøller. Tværtimod – de fik at vide, at de kunne blive boende så længe de havde lyst. Først langt senere gik det op for naboerne, hvad det reelt handlede om. Et oplæg fra udvikleren Eurowind Energy beskrev pludselig, hvordan man kunne lave en energipark i området. Eurowind har senere sagt, at hvis ikke lodsejeren var kommet med et forslag til et "nøglefærdigt projekt", havde de ikke kigget denne vej. Dette er historien om hvordan man kan lave en energipark med 11 vindmøller, hvor der ikke burde kunne være én eneste vindmølle.

Pres, lugt og "det falske kort"

De første ejendomsoptioner blev fulgt op af flere besøg fra lodsejer og Eurowind hos naboer. Her beskrev de, hvor slemt biogasanlægget ville komme til at lugte, og hvor meget det ville støje – og at der måske også ville komme en motorvej i området. Indirekte var beskeden: Området bliver alligevel "ødelagt" – det er bedre, at I sælger nu, inden det bliver værre. Men over for resten af lokalsamfundet blev biogasanlægget beskrevet helt anderledes – som "stort set lugtfrit". Fortællingen blev tilpasset alt efter, hvem der sad over for dem.

Det kort, der dengang blev præsenteret for naboerne, kalder vi i dag "det falske kort". Biogasanlægget er siden da rykket længere sydpå, så logikken i fortællingen – at man alligevel ville få lugt og støj fra anlægget lige ved siden af – ikke længere holder. Måske var det i virkeligheden bare et strategisk presmiddel for at få folk til at sælge, så vindmøllerne kunne komme op? (se kort næste side).

På kortet dengang blev de boliger, hvor beboerne var "for" projektet, markeret med grønt. Senere talte vi med nogle, der aldrig havde hørt om projektet – men alligevel var markeret som "grønne" tilhængere.

Derudover fremviste lodsejer og udvikler beskårne landkort, så man kun så mindre udsnit af projektet – aldrig det fulde omfang. Borgere beskriver, at de kort og afstandsmarkeringer, der blev vist hos den enkelte nabo, var så individuelt tilpasset, at den enkelte enten lå lige inden for eller uden for afstandsgrænserne – alt efter, hvad der passede projektet bedst. Nogle steder fjernede de møller på kortet "for nu", andre steder lovede de at flytte dem. For naboerne var oplevelsen, at man enten blev forgyldt – eller fordrevet. Og hvis man var for længe om at bestemme sig, var man nok en af dem, der blev fordrevet.

Projektet vokser – og vokser

Projektet blev fra start fremstillet af både Vejle Kommune og byrådspolitikerne som noget, der allerede var besluttet – også før der nogensinde havde været et møde for lokale borgere.

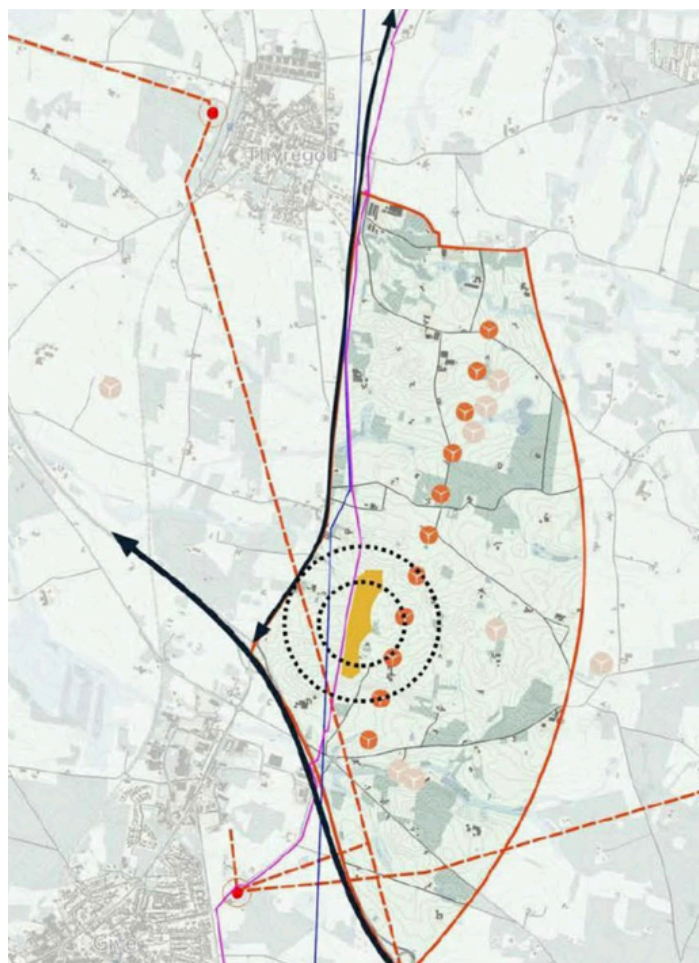
Da projektet havde kørt i over et år, blev vi utålmodige og ville vide mere. Men kommunen sagde, at det var Eurowind, der bestemte, hvornår borgerne skulle inddrages. Samtidig omtalte kommunen energiparken som "den kommende energipark" i en officiel meddelelse til alle borgere i Thyregod. Retorikken lød, som om beslutningen allerede var truffet – og at borgerne bare skulle vænne sig til tanken.

I virkeligheden var der bag scenetæppet truffet en principbeslutning om, at forvaltningen måtte arbejde med VE-anlæg i et ikke nærmere defineret område omkring Give.

I dag er projektet vokset til 700 ha med 11 vindmøller på 180 meter, 200 ha solceller og et biogasanlæg til 1 million tons biomasse om året. Biogasanlægget vil kræve ca. 300 lastbiler om dagen – svarende til 600 kørsler frem og tilbage – på små veje ind gennem landsbyerne. Det svarer nogenlunde til en tredjedel af den samlede lastbiltrafik over Øresundsbroen – kanaliseret ind gennem vores lokalområder. Inden for normal åbningstid betyder det mere end én lastbil i minuttet. Officielt har ansøgningen hele tiden lydt på et biogasanlæg til 750.000 tons, men på et landbrugsmøde – ikke et borgermøde – blev det afsløret, at man i virkeligheden planlægger 1 million tons. Kommunen har nu meddelt, at biogasanlægget er trukket ud af projektet, men det vil blive taget op igen, hvis der findes leverandører nok.

Billede 1.A: Et kommunalt planlægningskort (GIS-kort), hvor der ikke ses mulighed for store vindmøller øst for landevejen mellem Thyregod og Givemarken (rød skraveret)

Billede 1.B: Tilsvarende kort efter privat opkøb af ejendomme: 11 vindmøller planlægges øst for landevejen. Biogasanlægget (markeret med sort og gul) var tidligere markeret ud for den øvre vindmøllerække, men blev rykket sydpå - og er aktuelt ikke en del af planen mere. Grafik: Eurowind i VORES LokalAvis, Give.

“

Metoderne skaber modstanden

”

Principbeslutninger og omgåelse af kommuneplanen

Vi har fået at vide, at der i kommunen er truffet en "principbeslutning", men vi kan ikke få at vide, hvad den konkret indeholder, selvom vi har søgt aktindsigt mange gange. Det eneste, vi ved, er, at der heri er udlagt tre områder til energianlæg – uden om kommuneplanen. Der er ingen klare placeringer eller størrelser for de anlæg, der tales om – kun diffuse betegnelser som "Give Nord", "Vejle Nord" og "Øster Starup".

På kommunens egne kort kunne der oprindeligt ikke opstilles én eneste vindmølle i vores område, fordi afstandskravene til boligerne ikke kunne overholdes. Men fordi lodsejer har opkøbt jord og ejendomme og Eurowind "i nattens mulm og mørke" har lavet købsoptioner, er det nu pludselig muligt at opstille 11 store vindmøller.

Det drejer sig idag om op mod 50 ejendomme, som skal nedlægges, over 40 ejendomme skal have værditabserstatning med mulighed for senere fraflytning og endnu omkring 40 ejendomme er berettigede til en mindre erstatning for gener.

Det er et historisk stort antal berørte ejendomme.

En kommune kan ikke selv gå ud og opkøbe ejendomme for at etablere vindmøller. Men det kan en privat jordejer. Vi mener ikke, at placeringen af energiparker i Danmark skal afhænge af, hvem der med timing og passende forbindelser vil købe sine naboer ud.

Udviklers rådgiver styrer borgerinddragelsen – Urland som "semi-myndighed"

Der blev nedsat en arbejdsgruppe omkring det, udvikleren nu kalder en "klimapark". Det var ikke kommunen, men rådgivningsfirmaet Urland, der inviterede borgerne og styrede hele forløbet. Kommunens folk sad nede bagved.

Ganske få borgere var inviteret ind i processen – på et arbejdsgruppemøde var der kun 15 i alt på trods af at anlægget er placeret i et meget tæt befolket område. Det virkede, som om man bevidst ville undgå at vække modstanden dér, hvor flest mennesker bor, og hvor vindmøllestøj og trafik vil være mærkbar.

På det første møde præsenterede Urland et PowerPoint-show, hvor de sagde: "Dette er et godkendt projekt, hvor vindmølleplaceringen ligger fast!". Derefter sagde de, at de gerne ville have "vores hjælp til at placere solcellerne" og tale om, hvordan man kunne plante skov til at "skjule" solceller.

En borger afbrød præsentationen og bad dem lade være med at tale om projektet, som om det var en "godkendt" vindmøllepark – for den er jo først godkendt, når byrådet har vedtaget den endeligt. Hele indgangen og formålet med mødet syntes at være, at borgerne bare skulle acceptere projektet og give det legitimitet. At "så var de blevet inddraget". Det virker helt på hovedet, at en privat rådgiver kører borgerinddragelsen på et kommunalt projekt – og samtidig taler, som om projektet allerede er besluttet.

Planlæggere uden distance – aktindsigt filtreret gennem udvikleren

En børnefamilie, der for nylig var flyttet tilbage til deres hjemegn ved Thyregod, luftede deres skepsis over projektet over for to kommunale planlæggere. De blev mødt med ordene: *“Er du da ikke interesseret i at redde verden?”*

Borgeren spurgte, hvordan planlæggerne selv ville have det, hvis det skete for dem. De svarede: *“Det kommer ikke til at ske – vi har valgt at bosætte os inde i Vejle.”*

Det er svært at opleve planlæggerne som neutrale, når de både bor sikkert uden for området og samtidig moraliserer over borgernes legitime kritik.

Selve arbejdet med aktindsigt har været en kamp. Først fik vi at vide, at der “ikke forelå noget om projektet”. Da vi begyndte at spørge mere målrettet, blev vi sendt videre til kommunens jurist. Til sidst fik vi tilsendt 60 sider, hvoraf ca. halvdelen bestod af tomme dokumenter.

Vi fandt ud af, at materialet først havde været omkring Eurowind for godkendelse, før kommunen sendte det til os – med henvisning til, at der var tale om “forretningshemmeligheder”. At en privat virksomhed får lov til at sortere i, hvad borgere må se om et offentligt projekt, oplever vi som dybt problematisk.

Kommunen betalte også vores lokalråd for at hyre to “facilitatorer”, der skulle hjælpe med at fastsætte erstatninger i det nærmeste område omkring vindmøllerne. Det giver en mærkelig sammenblanding af roller: Kommunen, der burde beskytte borgerne, er med til at finansiere og facilitere kompensationslogikken for projekter, der endnu ikke er vedtaget.

Mediepres og forsøg på miskreditering

Vi har forsøgt at få medierne til at sætte lys på sagen. TV Syd kom ud med en journalist i en sendevogn, hvor det tydeligt fremgik, hvor hun kom fra. Kort tid efter interviewet blev journalisten ringet op af Eurowinds pressechef, som forsøgte at miskreditere både borgeren og troværdigheden af det, der var blevet sagt. Sidenhen har vi ikke hørt fra journalisten igen – selvom hun var både indigneret og oprørt over den måde, virksomheden blandede sig på.

At en lokal lodsejer kan blive mangemillionær ved at gøre dette mod sine naboer er ubehageligt og rystende. At lokale politikere vil gøre dette mod deres egne medborgere er skræmmende. Og at et udenbys milliardfirma på den måde får lov til at skalte og valte med et helt lokalsamfunds skæbne, finder vi dybt forkasteligt.

Vi fortæller vores historie, fordi vi ønsker at stoppe uretfærdigheden i denne sag, kaste lys over de metoder, der bruges i den grønne omstilling og forhindre, at andre oplever det samme.

Case 5

Er danske borgere gjort retsløse i eget land?

Ti års kamp mod en havvindmøllepark og et system, hvor staten står skulder ved skulder med udvikleren

Historien er fortalt af Ulla Birgitte Thøgersen, der er en aktiv del af den gruppe af beboere og fritidshusejere, der gennem et årti har kæmpet mod en kystnær havvindmøllepark i en af Danmarks landskabelige perler

Navn/projekt: Jammerland Bugt Kystnær
Havvindmøllepark

Størrelse/type: 16 kystnære havvindmøller af 265 meter, ca. 6 km til nærmeste kyst.

Udvikler: European Energy

Kommune: Kalundborg Kommune

De fleste af os delte den samme drøm: At kunne være et sted, hvor havet var vores nærmeste nabo, og hvor naturen hver dag kunne minde os om, at vi var en del af noget større end os selv. Jammerland Bugt er sådan et sted. Her er fuglelivet en naturlig del af den uforstyrrede horisont, og sommerhusene er ikke statussymboler, men små lommer af fred for familier og pensionister.

Ingen af os vidste, at beslutninger truffet år tidligere i København en dag ville vende op og ned på alt det.

Det begyndte under radaren

I 2011 blev loven om vedvarende energi ændret. Politikerne talte om grøn omstilling, og vi var mange, der grundlæggende bakkede op om, at Danmark skulle gå forrest. Men ingen af os forestillede sig, at den lille passage om "åben dør-ordningen" ville få så konkret betydning for vores bugt.

Ordnningen tillod private selskaber selv at pege på steder tæt på kysten til store havvindmølleparker – uden faste grænser for størrelsen, afstanden eller antallet af møller.

Allerede i 2012 ansøgte European Energy om retten til at undersøge mulighederne for en stor havvindmøllepark i Jammerland Bugt. I 2014 havde de sikret sig undersøgelsestilladelsen. Ikke som resultat af en offentlig proces, men gennem administrative beslutninger langt væk fra strandkanten.

Vi vidste ingenting.

Sommer efter sommer gik, uden at nogen fortalte os, hvad der var på vej. Det første, de fleste af os hørte, var rygter. Og så en dag i foråret 2015 blev der indkaldt til møde i Gørlev Hallen. Nogle troede, det måtte være en misforståelse. Kunne det virkelig passe, at der skulle bygges kæmpevindmøller tættere på vores kyst end noget andet sted i landet?

Hallen var fyldt. Stemningen var elektrisk – og ikke på den gode måde. Repræsentanter fra European Energy og myndighederne stod foran os og talte om tal, megawatt og tekniske rapporter. Vi tænkte på solnedgangene mod vest, fuglelivet, vores børnebørn, der leger på stranden – og stilheden, der ikke kan måles i MW. For første gang føltes det, som om bugten ikke længere var vores.

Høringer, der mest lignede en narresut

Det blev starten på en kamp, der nu har varet mere end et årti.

Vi blev opfordret til at sende “forslag til forbedringer af projektet” i høringerne. Vi tog opgaven alvorligt. Mange brugte sommerferier og weekender på at læse tekniske dokumenter og skrive udførlige svar. Høringsperioderne lå ofte i ferierne. Det blev mere reglen end undtagelsen. Først senere gik det op for os, at ingen af vores input reelt blev brugt. Det føltes som en narresut – noget, man gør for at kunne sige, at “borgerne har været inddraget”.

I 2015 afleverede European Energy deres første miljørapport. Den var så fejlbehæftet og mangelfuld, at det tog staten og selskabet tre et halvt år at rette den igennem. Først i slutningen af 2018 blev en revideret rapport offentliggjort – lige før jul.

Mens vi pyntede juletræer og skulle være sammen med vores familier, stod vi pludselig med tusindvis af sider teknisk materiale. Alligevel satte folk sig igen til tasterne. Da høringen lukkede, havde staten modtaget 443 indsigelser – så mange, at det satte rekord.

Det betød ingenting.

“

Det føltes som en narresut – noget, man gør for at kunne sige, at “borgerne har været inddraget”

”

Når myndigheden er både dommer og modpart

Årene derefter blev en rejse gennem et system, hvor dørene stod vidt åbne for projektudvikleren, men var tunge og træge for os.

Der kom nye høringer, nye rapporter, nye deadlines. Hver gang vi troede, at vi havde forstået præmisserne, blev de ændret. Først én rapport. Så en ny. Så tre alternative udgaver af samme projekt – selvom myndighederne havde slået fast, at der kun måtte være ét konkret projektforslag. Vi måtte bruge tid og penge på at gennemgå materiale, som slet ikke skulle have eksisteret. Det virkede som en udmattelsesstrategi.

Midt i det stod Energistyrelsen som en statslig myndighed, der skulle være neutral forvalter – men i praksis fungerede som modpart. De brugte det, der svarer til omtrent én arbejdsuge på at læse og behandle en rapport på 2.000–2.500 sider. Vi frivillige borgere brugte flere år.

Vi pegede bl.a. på at:

- støjgrænserne ville blive overskredet
- sjældne flagermus og fugle ikke var tilstrækkeligt undersøgt
- projektet var blevet mere end dobbelt så stort som det oprindelige oplæg, uden at lovgivning og miljøudredning fulgte med
- ejendomme tæt på kysten bevidst var fejlklassificeret, så støjreglerne på papiret så ud til at være opfyldt.

Det gjorde ingen forskel.

Til sidst nåede vi til Energiklagenævnet – det sidste administrativt mulige stop. Igen indsendte vi grundig dokumentation og argumenter. Igen blev alt i det store og hele afvist – ofte med ganske få linjer.

Så vi stod dér – ti år fattigere og et ”demokratisk” system klogere. Stadig uden at nogen havde forholdt sig substantielt til vores mest grundlæggende spørgsmål: Hvordan kan staten tillade et projekt, hvor regler ikke overholdes, borgernes viden ignoreres, og natur, mennesker og landskaber bliver den store taber?

“

Der kom nye høringer, nye, rapporter, nye deadlines...
Det virkede som en udmattelsesstrategi.

”

EU-ret og flagermus som sidste værn

Til sidst kan EU-ret være vores eneste reelle værn – ikke fordi vi elsker at tale om flagermus, men fordi alle andre klagepunkter var blevet affejet. Når danske regler og praksis ikke tager borgerinddragelse, støj, borgernes helbred, ejendomsværdier eller landskabsinteresser alvorligt, er det til sidst kun den natur, der er under EU-retslig beskyttelse, der har gennemslagskraft.

Det rejser et ubehageligt spørgsmål: Er danske borgere blevet retsløse i deres eget land, når det handler om store VE-projekter?

Vi har nu indgivet stævning

Foreningen Beskyt Jammerland Bugt har i oktober 2025 indgivet stævning mod Energistyrelsen ved Vestre Landsret. Her står sagen nu. Den vil løbe i 2026 og sikkert længere.

Vi vurderer, at det bliver svært at vinde. Ikke fordi vi ikke har substans, men fordi magtforholdet er skævt. Når man fører sag mod en offentlig myndighed, repræsenteres modparten af Kammeradvokaten, der kan bruge ubegrænset tid og ressourcer. Der findes ingen institution, der i sådanne sager repræsenterer eller støtter borgerne. Det er den magtulighed, vi er oppe imod.

Alt, hvad vi har lagt i denne sag, er frivilligt arbejde. De tusindvis af timer er taget fra den tid, vi skulle have brugt på vores familier og vores liv. Den tid får vi aldrig tilbage.

Hvorfor vi kæmper videre

Vi kæmper ikke imod den grønne omstilling som sådan. Vi ved godt, at Danmark skal omstilles. Men omstillingen skal ske ordentligt, demokratisk og med respekt for mennesker, natur og fællesskab.

Når staten stiller sig skulder ved skulder med et privat selskab, når myndighederne ser gennem fingre med deres egne regler, og når borgerne reduceres til "støj" i systemet der skal tromles ned – så er det ikke længere grøn omstilling. Så er det et overgreb. Når vi står i vores køkkener og ser ud over bugten, som vi engang tog for givet, ved vi én ting: Den her kamp handler om mere end vindmøller. Den handler om retten til at være borger i sit eget land.

Perspektivering af de 5 cases til aktuel forskning

GENERELT FOR DE FEM CASES:

- Omvendt planlægning: Udviklere bestemmer placeringer ud fra jordejerskab
- Magtforskydning mellem borgere → kommune/stat → udviklere
- Sproglig legitimering af projekter og myndighederne som projektfremmere
- Processerne trigger modstand og konflikt og fragmenterer lokale fællesskaber
- Svækket retssikkerhed for borgerne

Systemfejl i energiomstillingen – Når borgerinddragelsen bliver en illusion

Dette afsnit perspektiverer de fem cases i lyset af dansk og international forskning i energiomstilling, planlægning og demokrati. Forskning peger på, at den grønne omstilling i stigende grad kan gennemføres via modeller og metoder, hvor beslutningskraft forskydes fra borgerindflydelse og offentlige myndigheder til private udviklere med økonomiske interesser.

Forskning fra DTU Wind and Energy Systems beskriver, hvordan VE-planlægning i dag ofte foregår ved, at **udviklere udpeger mulige VE-placeringer**, indgår forhåndsftaler med lodsejere og fastlægger projektets rammer – før den kommunale planlægning igangsættes. Den kommunale planlægning, miljøvurdering og borgerinddragelse bliver dermed formet af på forhånd indgåede aftaler i en omvendt planlægning. Denne **omvendte planlægning** beskrives som medvirkende faktor i, at borgerinddragelsen ofte bliver både sen, asymmetrisk og konfliktfyldt. Forskerne fra DTU beskriver, hvordan **borgerinddragelsen får karakter af en "illusion" eller "en skueproces"** (Clausen, Rudolph & Nyborg, 2021; Kirkegaard, Rudolph, Nyborg & Cronin, 2023, side 14).

Forskerne betegner problemet en **systemfejl i dansk energiplanlægning** og beskriver hvordan der i praksis er opstået **et skyggeplanlægningssystem**, hvor formelle og uformelle planforløb eksisterer parallelt (Kirkegaard, Rudolph, Nyborg & Cronin, 2023, side 13).

Den Nationale Alliance oplever, at denne omvendte planlægning gør, at projekter kan gå under radaren længe, f.eks. indtil et politisk mandat ligger fast. De fem cases viser, hvordan den omvendte planlægning kan få **alvorlige konsekvenser lokalt**, herunder et chokerende pres på borgernes bolig- og livssituation og på natur- og landskabshensyn.

1. Vennerslund/Byskov – det åbne land som lovløst grænseland

International forskning af f.eks Peer Schouten og Jan Bachmann beskriver det åbne land som et muligt konfliktfelt, hvor natur, bosætning og ny infrastruktur støder sammen (Schouten & Bachmann, 2022). Forskerne beskriver, hvordan udviklings- og fremskridtsnarrativer kan legitimere projekter, der lokalt opleves som indgribende eller fortrængende. Sproget kan bruges til at camouflere tvang og fordrivelse – men forklædt i positive termer: Infrastrukturen præsenteres som en gave, men fungerer i praksis som et redskab til dominans og fordrivelse. Dette sker ofte under statens fravær i mindre udviklede lande (Schouten & Bachmann, 2022).

Den Nationale Alliance vurderer, at danske borgere i flere VE-sager i Danmark oplever beslægtede dynamikker: Her er udfordringen dog ikke statens fravær, men snarere måden myndigheder og marked smelter sammen og i praksis fremstår som tæt forbundne i planlægnings- og beslutningsprocesser. I Vennerslund/Byskov beskriver borgere, hvordan regler opleves gradvist at blive fortolket mere og mere fleksibelt, når VE-projekter opfattes som politisk ønskelige. Beskyttelseslinjer reduceres, og anlæg placeres i områder, hvor industri tidligere var utænkelig.

Borgerne beretter også at, at fortællinger om "nødvendighed" får en fremtrædende rolle i legitimeringen af projekter – også i kommuner med lokalt strømoverskud. Den Nationale Alliance vurderer, at sådanne narrativer kan bidrage til at nedtone lokale og naturmæssige hensyn og til at fremhæve bestemte samfundsøkonomiske argumenter frem for andre. Rammerne flytter sig.

Borgermøder med stor modstand fremstilles ofte af myndigheder, medier og udviklere som "velfungerende demokratiske processer", ligesom det ses i denne case: Formelle procedurer overholdes, men mange borgere oplever, at udfaldet fremstår givet på forhånd. Alliancen vurderer, at disse oplevelser svækker borgertilliden til både processerne, projekterne og til demokratiet.

En borger beskriver situationen som "et vildt vesten". Disse oplevelser ligger ifølge Alliancens vurdering i direkte forlængelse af forskning i procedural retfærdighed og energiretfærdighed i VE-planlægning, hvor forskere fra DTU beskriver tendenser i Danmark, og hvor VE-udbygningen karakteriseres med metaforer som "Klondyke" og "Landrush" (Kirkegaard, Rudolph, Nyborg & Cronin, 2023).

“

Der er tale om skindemokrati

”

.....

2. Mølgaards Mark/Svoldrupkær – når sted og fællesskab går i opløsning

Forskningen af Laura Clausen Tolnov og David Philipp Rudolph fra DTU beskriver hvordan mennesker knytter sig stærkt til steder, ikke bare følelsesmæssigt, men gennem livshistorie, relationer og fælles praksisser – faktorer som forskerne påpeger i høj grad ignoreres i energiplanlægningen (Clausen & Rudolph, 2019). I casen om Mølgaards Mark ses denne stedtilknytning tydeligt: Gårde i generationer, lokalforening og fælles traditioner. Det er et lokalt fællesskab, der både er socialt og geografisk forankret.

Når området omdøbes til "Svoldrupkær Energipark", ændres stedet fra hjem og hverdagsrum til en teknisk-økonomisk lokalitet. Som Tobias Gandrup (2025) fra Center for Landdistriktsforskning fra SDU, peger på, har markedsgørelse og de store dimensioner af VE-anlæg flyttet indflydelse, ejerskab og initiativ væk fra lokalsamfundene. Flere af de konflikter, der beskrives i denne rapport, kan ses i lyset af denne udvikling. Det bliver muligt via økonomiske tilbud om opkøb og individuelle aftaler at opsplitte fællesskabet: Nogle sælger, andre afventer, nogle nægter, andre bliver helt uden tilbud. Det giver sig selv, at denne opsplittning svækker fælles modstand og lægger et stort psykisk pres på borgerne – især på de tilbageblevne.

Manglende politisk opbakning og fraværende lokalmedier forstærker borgernes oplevelse af isolation. Det har helbredsmæssige konsekvenser: Søvnbesvær, stress, modløshed og mistillid. Casen viser, at stedtilknytning ikke er romantik, men afgørende for menneskers trivsel – og at økonomisk compensation ikke kan erstatte borgernes tab af fællesskab og livsgrundlag.

“

Økonomisk compensation ikke kan
erstatte tabet af fællesskab og
livsgrundlag

”

3. Vestlolland – når udvikleren overtager myndighedsrollen

I Vestlolland ses ifølge borgernes beskrivelser endnu en udbredt tendens: At borgerinddragelsen opleves som styret af udvikleren selv. I stedet for kommunen som neutral part er det udvikleren, der tager første kontakt, sætter rammerne og definerer, hvad dialog er. Denne praksis kan ses i forlængelse af det skred i planlægningspraksis, som beskrives af Julia K. Kirkegaard og kolleger (Kirkegaard, Rudolph, Nyborg & Cronin, 2023), herunder en bevægelse i retning af udviklerstyret tilgang til borgerinddragelse.

Flere cases i rapporten peger – efter Den Nationale Alliances vurdering – på en oplevet ubalance mellem kommercielle interesser og borgernes rettigheder i planprocesserne. I denne case beskriver borgere individuelle presforløb og ufuldstændig information, før nogen formel proces er i gang. Borgere oplever, at modstand kan blive fremstillet som manglende samarbejdsvilje, og at sproget bruges til at svække deres position.

Samtidig beskriver borgere et tæt samarbejde mellem kommune og udvikler, hvor det for dem kan fremstå uklart, hvem der egentlig varetager borgernes interesser. Kommunen opleves af de berørte borgere ikke som beskytter, men som part i et projekt, de føler sig påtvunget og oplever begrænset mulighed for at sige nej til. Dette beskrives af borgerne som en oplevelse af uretfærdighed og et brud på forventningen om offentlig neutralitet.

Den Nationale Alliance vurderer, at denne type oplevelser genfindes i flere af rapportens cases, uanset geografi og udvikler. Alliancen vurderer, at de udfordringer borgerne beskriver, i høj grad kan hænge sammen med kommuners tætte samarbejde med erhvervs- og udviklerinteresser.

“

Modstand fremstilles som manglende samarbejdsvilje, og sproget bruges aktivt til at svække borgernes position

”

4. Give/Thyregod – planlægning i det skjulte og lokal landgrabbing

Casen fra Give/Thyregod viser – efter Den Nationale Alliances vurdering – en dansk version af det fænomen, som Julia K. Kirkegaard og kolleger beskriver som "landgrabbing" (Kirkegaard, Rudolph, Nyborg & Cronin, 2023, side 13): En lokal jordejer opkøber gradvist naboejendomme, hvorefter et stort energiprojekt præsenteres som en samlet pakke. Et område, der tidligere ikke kunne rumme én vindmølle, kan herefter rumme et omfattende energilandskab.

Tidsforskydninger i inddragelsen beskrives i forskningen som medvirkende til en skæv spilleplade, hvor centrale aktører og visse naboer kontaktes tidligt, mens andre først informeres senere (Kirkegaard, Rudolph, Nyborg & Cronin, 2023). Borgere i casen beskriver, at de oplever sig fordrevet og oplever, at beslutninger i praksis synes at være være truffet, længe før borgerne høres. Ifølge borgernes beskrivelser tilpasses kommuneplaner og principbeslutninger til allerede igangsatte opkøbsprocesser.

• • • • Dette mønster genkendes – efter Alliancens vurdering – af borgere i flere VE-projekter.
• • • • Forskere fra DTU beskriver, at "Den gode proces" kan have en skyggeside, hvor den
• • • • formelle og synlige planproces ledsages af skjulte, uformelle forløb, som får
• • • • borgerinddragelsen til at fremstå som et "fatamorgana eller en skueproces" (Kirkegaard,
• • • • Rudolph, Nyborg & Cronin, 2023, side 14). Det opfanger borgerne: I casen beskriver
borgere, at private rådgivere varetager borgerdialog og mødeledelse, mens kommunen
træder i baggrunden. Borgere beskriver også forskellig information til forskellige naboer,
tilpassede kort og skiftende forklaringer om gener. Ifølge borgerne skaber dette forvirring
og oplevelse af uundgåelighed, som svækker modstanden.

Rudolph & Kirkegaard (2019) beskriver, at kommunikation i VE-sammenhæng kan omforme opfattelser af områder og projekter, fx når områder "tales ned". Den Nationale Alliance vurderer, at dette kan genfindes i casen. Borgere beskriver desuden udfordringer med aktindsigt og adgang til centrale dokumenter. Alliancen vurderer, at sådanne forhold kan påvirke tilliden til processerne og rejser spørgsmål om, hvordan de demokratiske værn fungerer, når store økonomiske interesser er involveret.

“

*Forskellig information gives til forskellige borgere,
tilpassede kort, skiftende fortællinger om gener...*

”

5. Jammerland Bugt – når EU-retten bliver sidste udvej

Jammerland Bugt rejser – efter Den Nationale Alliances vurdering – spørgsmålet om, hvorvidt borgernes rettigheder eksisterer i praksis eller primært på papiret. Over mere end ti år beskriver borgere, at de mødes af gentagne høringer, store mængder materiale og korte frister i ferier. Formelt er rettighederne ens, men borgerne oplever en betydelig ulighed i ressourcer mellem borgere og myndigheder.

Borgerne beskriver, at myndigheder både fungerer som sagsbehandler og forsvarer af egne afgørelser, hvilket for dem svækker oplevelsen af uvildighed. I forhold til støj oplever borgerne, at reglerne bøjes, og de har derfor anlagt retssag i 2025. Retssagen illustrerer – efter Alliancens vurdering – forskellen i ressourcer mellem frivillige borgere og staten. Borgerne oplever, at hensyn til helbred, landskab, ejendomsværdi og procesretfærdighed tillægges begrænset vægt, mens EU-beskyttet natur ofte er det, der kan få størst betydning i sagerne. Alliancen vurderer på den baggrund, at EU-retten kan komme til at fungere som et sidste værn, mens nationale regler om inddragelse, mennesker og miljø af borgerne opleves som formelle procedurer med begrænset effekt.

Casen handler – ifølge borgerne – ikke kun om store, kystnære havvindmøller, som de oplever som ude af proportion, 6 kilometer fra kysten i en lille bugt, men også om demokratiets rolle i den grønne omstilling. Den Nationale Alliance vurderer, at hvis borgerinddragelse reduceres til symbolske processer, kan omstillingen miste legitimitet og folkelig opbakning.

Ifølge jurist og ph.d.-stipendiat i klima- og energiret Kenneth Løvenskjold Andreasen (Andreasen, 2025 a og b) kan utilstrækkelig borgerinddragelse være i konflikt med EU's krav om reel inddragelse på alle niveauer i energiomstillingen.

“

Jammerland Bugt rejser spørgsmålet om, hvorvidt borgernes rettigheder eksisterer i virkeligheden eller kun på papiret

”

En energiomstilling, der skaber vindere og tabere

Den Nationale Alliance vil nå ud til hele Danmark og have en stemme. Vi vil have presse og myndigheder til at interessere sig for metoderne i den store arealomlægning, der er i gang på energiområdet – fordi vi vurderer, at den ofte sker på bekostning af borgere og natur og med begrænset demokratisk indflydelse. Spørgsmålet er ikke, om vi skal have en energiomstilling, men hvordan – med hvilke mål, metoder og til hvilken samfundsmæssig pris? Den debat har vi efter Den Nationale Alliances mening ikke haft.

De fem cases i rapporten peger på, at det nuværende "hvordan" har **betydelige omkostninger for mennesker, natur og for tilliden til demokratiet**. Cases er ikke enestående, men eksempler på metoder og praksisser, som borgere overalt i landet beskriver. **Metoderne skaber modstanden:** Listen over borgergrupper, der spontant opstår som modreaktion, er lang – mere end 200 grupper og flere kommer til (se Bilag 3).

Den Nationale Alliance vurderer, at stærke økonomiske interesser, de beskrevne forskydninger i planprocesserne og den manglende borgerindflydelse spiller en væsentlig rolle i den nuværende situation. Denne rapport er derfor et opråb og et bidrag til en mere ærlig samtale om de samfundsmæssige omkostninger og konsekvenser ved den valgte strategi i den grønne omstilling.

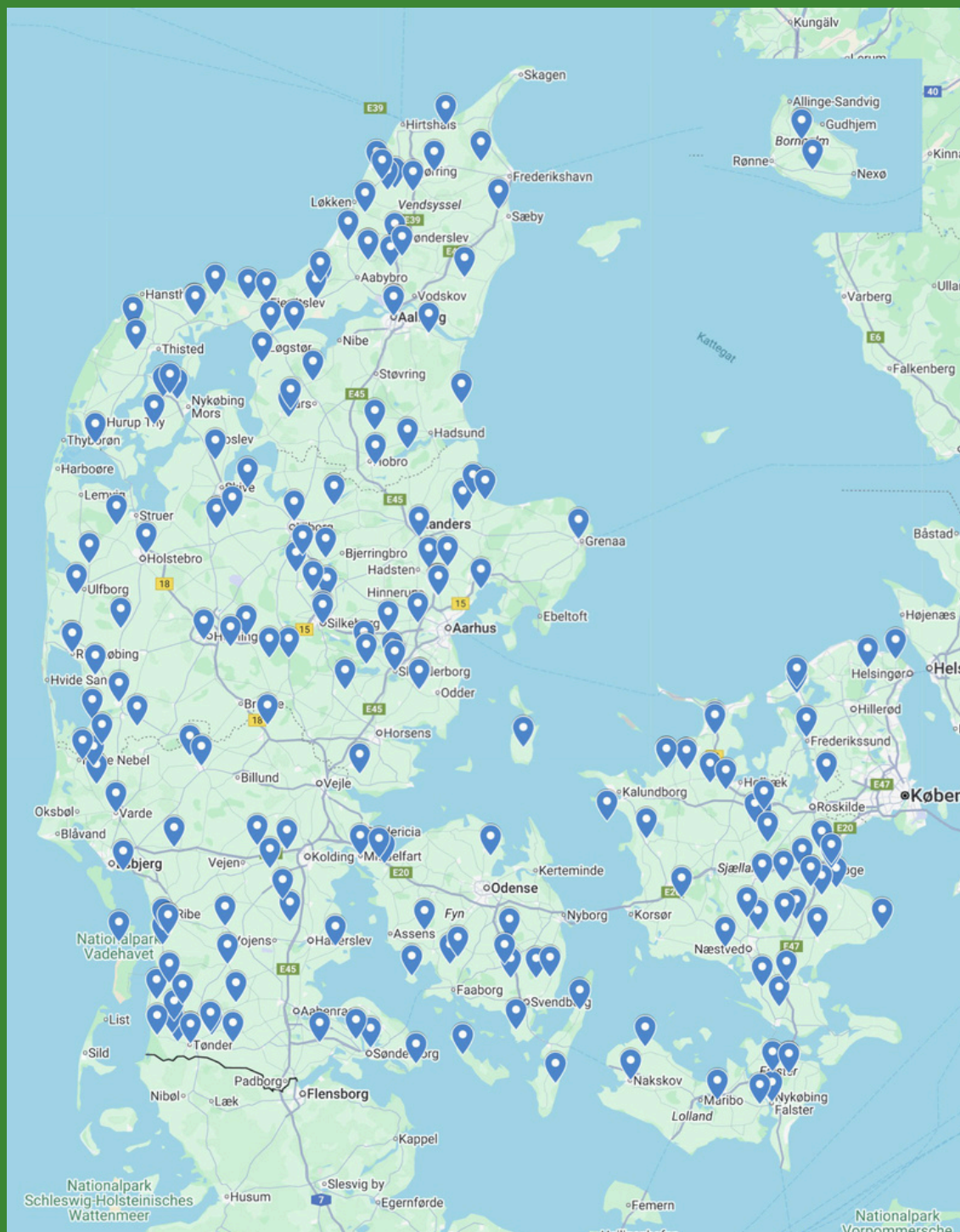
Under Radaren

Den Nationale Alliance

Beskyt natur Bevar lokalsamfund

Hvem er vi: Foreningen Den Nationale Alliance vil samle og repræsentere de mere end 200 lokale grupper i Danmark, der aktuelt arbejder for at beskytte natur, landskaber og lokalsamfund mod industrialisering af det åbne land.

Figur 1. Udbredte konflikter om vedvarende energi i Danmark

Borgergrupper opstår spontant over hele landet som reaktion på den danske planlægningsproces ("Den gode proces"), der er kendetegnet ved begrænset lokal inddragelse samt en fremskyndet storskala industrialisering af det åbne land.

Mere end 200 borgergrupper er allerede dannet, og yderligere grupper er fortsat under etablering.

Litteratur og links

"Den gode proces":

https://greenpowerdenmark.dk/files/media/winddenmark.dk/document/Den_gode_proces.pdf

Andreasen, K. L. (2025a, 14. maj). Klimaloven og den manglende borgerinddragelse.

Kommentar/debat, Klimamonitor. <https://klimamonitor.dk/nyheder/debat/article18131392.ece>

Andreasen, K. L. (2025b, 23. september). Regeringen kalder det fair, fornuftig og fleksibel VE. Virkelig – uden inddragelse af offentligheden? Debatindlæg, Klimamonitor. Jurist: Regeringen kalder det fair, fornuftig og fleksibel VE. Virkelig – uden inddragelse af offentligheden?

Batel, S., & Rudolph, D. J. (2021). A critical approach to the social acceptance of renewable energy infrastructures: Going beyond green growth and sustainability (1st ed.). Springer International Publishing.

<https://doi.org/10.1007/978-3-030-73699-6>

Binderkrantz, A. S., Pedersen, L. H., & Petersen, M. B. (2025). Det danske demokratis udfordringer (1. udgave ed.). Aarhus Universitetsforlag.

Clausen, L. T., & Nyborg, S., (2016). Borgeres og kommuners erfaringer med borgerdeltagelse i dansk vindmølleplanlægning, 22 s., feb. 29, 2016. IFRO Udredning Nr. 2016/29.

https://backend.orbit.dtu.dk/ws/files/122159641/Notat_til_Energistyrelsen_29feb2016.pdf

Clausen, L. T., & Rudolph, D. (2019). (Dis)Embedding the Wind – on People–Climate Reconciliation in Danish Wind Power Planning. Journal of Transdisciplinary Environmental Studies, 17(1), 5–21.

https://www.researchgate.net/publication/317741403_Disembedding_the_wind_-_on_people-climate_reconciliation_in_Danish_wind_power_planning

Clausen, L. T., Rudolph, D., & Nyborg, S. (2021). The good process or the great illusion? A spatial perspective on public participation in Danish municipal wind turbine planning. Journal of Environmental Policy 751.

<https://doi.org/10.1080/1523908X.2021.1910017>

Gandrup, T. (2025). Energi til landdistrikterne? Historisk og aktuel analyse af former for lokaltilknytning af vedvarende energi i Danmark (2025 udg.) Center for Landdistriktsforskning, Syddansk Universitet.

https://findresearcher.sdu.dk/ws/portalfiles/portal/301638415/Energi_til_landdistrikterne_DIGITAL_FINAL.pdf

Hopmann, D. N., Mik-Meyer, N., & Petersen, M. B. (2025). Magt i et forandret Danmark (1. udgave ed.). Aarhus Universitetsforlag.

Kirkegaard, J. K., Rudolph, D., Nyborg, S., & Cronin, T. (2023). The landrush of wind energy, its socio-material workings, and its political consequences: On the entanglement of land and wind assemblages in Denmark. Environment and Planning C: Politics and Space, 41(3), 548–566. **Henvisninger i tekst er til dansk udgave.**

Dansk Udgave: https://backend.orbit.dtu.dk/ws/portalfiles/portal/388544179/Landrush_Kirkegaard-et-al-2022_oversat_version_dansk_280125.pdf

Engelsk originaludgave: <https://doi.org/10.1177/23996544221143657>

Kirkegaard, J., Cronin, T., Nyborg, S., & Karnøe, P. (2021). Paradigm shift in Danish wind power: the (un)sustainable transformation of a sector. Journal of Environmental Policy & Planning, 23(1), 97–113.

<https://doi.org/10.1080/1523908X.2020.1799769>

Rudolph D. & Kirkegaard, J. K. (2019). Making Space for Wind Farms: Practices of Territorial Stigmatisation in Rural Denmark. Antipode, 51(2), 642–663. <https://doi.org/10.1111/anti.12428>

Schouten, P., & Bachmann, J. (2022). Infrastructural frontiers: Terrains of resistance at the material edge of the state. Geoforum, 136, 219–224. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2022.06.002>

Vestergaard, F. (2025, 12. november). Risikoen for, at Danmark overinvesterer voldsomt i sol og vind, er høj: Vi har aldrig haft en debat om, hvorvidt Danmark virkelig skal lave sol- og vindstrøm til 185 mio. mennesker. Den beslutning er gået under radaren. Kronik, Jyllands-Posten. Risikoen for, at Danmark overinvesterer voldsomt i sol og vind, er høj – Jyllands-Posten

Vi takker bidragsyderne i de fem cases for at dele deres historier og erfaringer. Vi takker desuden de nævnte forskere fra DTU for deres faglige og grundige belysning af konflikterne og dokumentation af feltet gennem et årti.

Cases i denne publikation er udtryk for borgernes holdninger og oplevelser. Vurderinger og analyser, der fremgår i publikationen, er udtryk for Den Nationale Alliances holdninger og standpunkter.

Politikere, journalister, forskere og borgere er velkomne til at kontakte os.

Pressekontakt: Henriette Toftegaard
Mail: info@dennationalealliance.dk

Hjemmeside: www.dennationalealliance.dk

Den Nationale Alliance

Beskyt natur Bevar lokalsamfund 2026

Den Nationale Alliance på Facebook: Gruppe og side

